

## การวิเคราะห์สมุททานุภาพของประเทศไทย The analysis of sea power in Thailand

ผศ.นรพัชร์ เสาธงทอง<sup>1</sup>, ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า<sup>2</sup> และ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม<sup>3</sup>

ตำแหน่งนิสิตมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<sup>1</sup>  
ตำแหน่งคณบดีรัฐศาสตร์มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<sup>2</sup>  
ตำแหน่ง รองอธิการบดีมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย<sup>3</sup>  
Corresponding author:E-mail:....norapat8357@gmail.com

### บทคัดย่อ

สมุททานุภาพหมายถึงกำลังอำนาจทางทะเล หรือเกี่ยวกับการใช้ทะเลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ประกอบด้วยที่ตั้งของรัฐที่เหมาะสมอยู่บนเส้นทางเดินเรือหลัก สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังมีลักษณะของอาณาเขตที่เหมาะสม มีอ่าวและชายฝั่งที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีเพื่อหลบพายุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

2. ปัจจัยด้านประชากรและลักษณะการปกครองประกอบด้วยประชากรที่ชอบการเดินทางเรือและจำนวนประชากรตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับพื้นที่ของประเทศ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากรัฐบาลในการส่งเสริมให้เกิดพลังทางทะเล

3. กำลังทางเรือประกอบด้วยความสามารถของกองทัพเรือทั้งเรือรบและเรือดำน้ำเพื่อขยายกำลังทหารของกองทัพเรือในการปกป้องปลายทางของน่านน้ำ การมีกองเรือพาณิชย์เพื่อสนับสนุนธุรกิจการค้าทางทะเลและรัฐบาลต้องเร่งส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเนื่องจากอยู่ต่อเรือของไทยทั้งภาครัฐและเอกชนยังคงพึ่งพาเทคโนโลยีด้านเทคโนโลยีการต่อเรือและเทคโนโลยีการซ่อมเรือจากประเทศในประเทมหาอำนาจทางซีกโลกตะวันตก

**คำสำคัญ:** สมุททานุภาพ, ภูมิรัฐศาสตร์, นาวิกานุภาพ

### Abstract

Sea power refers to the power of the sea or the use of the sea to strengthen national security, The study found that

1. Geopolitical factors it consists of the location of appropriate state is on the main navigable route. It can be developed as a water transportation hub in the future. It also has the characteristics of a suitable territory. There is a well-preserved bay and coastline to shelter form the storm when has disaster.

2. Population and Government Characteristic Factors It consists of populations who like seafaring and a proportionate population be appropriate for the country area. It also requires cooperation from the government to encourage sea power.

3. Naval Power consists of navy capability both frigates and submarines for expand navy military force in protect the waters destination..Merchant Marine consists of make using of marine resources.And the government must accelerate the promotion of science and technology because Thailand's shipyards both public and private sectors still rely on technology in shipbuilding technology and ship repairing technology from countries in the Western Hemisphere's superpowers

**Keywords:**Sea Power/ Geopolitical / Naval Power

## บทนำ

ในความเป็นจริงแล้ว โลกของเราในส่วนที่เป็นพื้นดินที่มนุษย์คิดว่าจะมีความกว้างใหญ่ไพศาลนั้นถูกปิดล้อมไปด้วยท้องทะเลและมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ไพศาล ประมาณการกันว่าเกือบ 3 ใน 4 ของผิวโลกนั้นเป็นพื้นที่ของพื้นทะเลและมหาสมุทร ดังนั้นทรัพยากรต่างๆ ที่อยู่ในทะเลไม่ว่าจะเป็นเหมืองแร่ พลังงานเชื้อเพลิงจากฟอสซิล หรือแม้กระทั่งแหล่งอาหารในทะเลนั้น ล้วนมีอยู่อย่างมากมายเกินกว่าที่มนุษย์จะจินตนาการได้ แต่ในยุคแรกของประวัติศาสตร์มนุษยชาตินั้น มักจะเป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้เพื่อแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดบนพื้นดินเท่านั้น การก่อตัวของรัฐเองก็เช่นกัน ในยุคสมัยแรกของหน้าประวัติศาสตร์ก็มักพบว่าเป็นรัฐที่มีอาณาบริเวณอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน เพื่อเน้นการใช้ประโยชน์จากความอุดมสมบูรณ์ของดินในการทำเกษตร รัฐในยุคแรกนี้เชื่อว่าความมั่งคั่งของรัฐนั้น เกิดจากการสะสมเสบียงอาหารในรูปแบบของผลิตผลทางเกษตรกรรม ซึ่งเราเรียกรัฐในลักษณะนี้ว่า “รัฐเกษตรกรรม” ในขณะที่ยุคสมัยถัดมานั้นแนวความคิดดังกล่าวก็เริ่มถูกสั่นคลอนจากรัฐกลุ่มใหม่ที่มองว่า ความมั่งคั่งแห่งรัฐนั้นสามารถแสวงหาได้จากการค้าขาย ดังนั้นจึงเริ่มมีการบุกเบิกเส้นทางทางการค้าในยุคโบราณ ซึ่งก็คือเส้นทางแพรไหมทางบก และเส้นทางแพรไหมทางทะเลหรือคนไทยมักจะคุ้นชินกับคำว่า “เส้นทางการค้าสำเภา” และผลจากการค้าขายนั้นทำให้เกิดรัฐกลุ่มใหม่ที่ถูกเรียกในภายหลังว่า “รัฐพาณิชย์นิยม” ขึ้น และรัฐพาณิชย์นิยมนี้ทำให้เกิดกลุ่มพ่อค้ามากมาย และมีการจัดตั้งกองเรือสินค้า เพื่อทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและวัตถุดิบ หรือทำการสำรวจเพื่อบุกเบิกดินแดนแห่งใหม่ ในยุคดังกล่าวจึงจัดเป็นยุคแห่งการผจญภัยของนักเสี่ยงโชค จนเกิดตำนานและเรื่องเล่าของภูมิภาคต่างๆ อย่างมากมาย

ผลจากการบุกเบิกเส้นทางต่างๆ ทางทะเล ทำให้มีการค้นพบดินแดน ตลอดจนทรัพยากรรูปแบบต่างๆ ทั่วทุกมุมโลก มนุษย์จึงเริ่มมีการทำแผนที่และนำแผนที่มาวิเคราะห์แนวทางในการแสวงหาความมั่งคั่งให้แก่รัฐของตนมากยิ่งขึ้น ความสำคัญของพื้นดินกำลังถูกท้าทายโดยท้องทะเลและมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ เมื่อมีนักทฤษฎีท่านแรกได้เสนอแนวคิดที่ว่าทวีปเอเชียและยุโรปที่กว้างใหญ่นั้น มีลักษณะเหมือนเกาะขนาด

ใหญ่ที่กำลังถูกล้อมรอบไปด้วยกระแสน้ำในมหาสมุทร การที่รัฐใดจะสามารถครอบครองโลกได้นั้นคือ ความหมายเดียวกันกับการครอบครอง “เกาะโลก” แต่การจะครอบครองเกาะโลกนั้นก็มิใช่เรื่องง่าย เพราะ โดยเนื้อแท้แล้วประวัติศาสตร์ของมนุษย์นั้น เป็นเรื่องราวของการทำสงครามเพื่อแย่งชิงทรัพยากรและไม่มีผู้ใด ที่สามารถครอบครองดินแดนเกาะโลกได้ทั้งหมด จนกระทั่ง แมคคินเดอร์(Mackinder) เป็นผู้นำเสนอว่าอาณา บริเวณที่เป็นพื้นดินนั้น มีดินแดนสำคัญที่เรียกว่า “ดินแดนหัวใจ(Heartland)” ซึ่งเป็นดินแดนที่มีความ เหมาะสมทั้งในด้านของการตั้งรับและด้านการแสดงแสนยานุภาพเพื่อขยายอาณาเขต ผู้ใดที่สามารถ ครอบครองดินแดนหัวใจนี้ได้ก็จะได้ครอบครองเกาะโลก แต่ผลงานของเขาก็ลดความสำคัญลงเมื่อในยุคต่อมา นั้นมีนักทฤษฎีชื่อว่าสปิกแมนด์(Spykman) เขาได้เสนอเกี่ยวกับความสำคัญของดินแดนชายขอบของทวีป (Rimland) โดยดินแดนชายขอบทวีปนั้นเป็นดินแดนที่อยู่บนเส้นทางการเดินเรือและมีแนวโน้มที่จะกลายเป็น เมืองท่าที่สำคัญในอนาคต ดังนั้นผู้ที่สามารถครอบครองเกาะโลกได้นั้น จึงมิใช่ผู้ครอบครองดินแดนหัวใจ หากแต่ผู้ที่ครอบครองดินแดนชายขอบได้ผู้นั้นจึงจะสามารถครอบครองเกาะโลกได้ แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับ ในเวลาต่อมาและกลายเป็นแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐบาลในซีกโลกตะวันตก

ในยุคสมัยต่อมา เกิดนักทฤษฎีด้านแสนยานุภาพทางทะเลคนสำคัญนั่นคือ “อัลเฟรด เทเยอร์ มา ฮานเขาคือผู้นำเสนอว่าผู้ที่สามารถครอบครองอำนาจในทะเลหรืออำนาจเหนือทะเลได้ ผู้นั้นจะสามารถ ” ครอบครองโลกได้ โดยเขาได้วิเคราะห์ว่า “สหรัฐอเมริกาที่มีพรหมลิขิต (Destiny) ที่จะป็นเจ้าทะเลได้ด้วย ปัจจัยสมุททานุภาพที่มีอยู่”<sup>1</sup> ซึ่งในประเด็นนี้ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของคำว่าสมุททานุภาพ โดยในเนื้อหาที่มี ปัจจัย 6 ประการ ประกอบไปด้วยปัจจัยแห่งสมุททานุภาพ<sup>2</sup> ได้แก่ตำบลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพภูมิประเทศ ขอบเขตของดินแดน จำนวนประชากร อุปนิสัยของคนในชาติ คุณลักษณะของรัฐบาล ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนมอง ว่าเป็นรูปแบบของซีกโลกตะวันตก ดังนั้นเมื่อนำมาใช้ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องทำการจำแนกหัวข้อใหม่ให้ มีความเหมาะสมต่อบริบทสังคมไทยมากขึ้น ผู้เขียนจึงแบ่งประเด็นนำเสนอ ดังนี้ (1) ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ (2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของรัฐ (3) นาวิกานุภาพและพาณิชย์นาวี

## วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศไทย
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศไทยในอนาคต

## กรอบความคิด

ในการศึกษาการวิเคราะห์สมุททานุภาพของประเทศไทยเป็นการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ตามทฤษฎีสมุททานุภาพ แล้วทำการสรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยหลักและปัจจัยเสริม ต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศไทย

<sup>1</sup> ในส่วนนี้ผู้เขียนสรุปความมาจาก สามารถ จำปรัตน์.(2556).สมุททานุภาพ,นาวิกศาสตร์, ปีที่96 เล่มที่ 11 หน้าที่12.

<sup>2</sup>สามารถ จำปรัตน์.(2556).ตอนจบองค์ประกอบสมุททานุภาพ,นาวิกศาสตร์,ปีที่96 เล่มที่12.

## วิธีดำเนินการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์สมุททานุภาพของประเทศไทย ตลอดจนแนวทางการพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศไทยในอนาคต โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูล
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

## ผลการศึกษา

สมุททานุภาพ หมายถึงกำลังอำนาจทางทะเลหรือที่เรียกว่าสมุททานุภาพ (Sea Power) เป็นส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจแห่งชาติที่แยกออกมาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ทะเลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐ ประกอบไปด้วยปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ปัจจัยด้านคุณลักษณะของรัฐปัจจัยด้านนาวิกานุภาพและพาณิชย์นาวี ซึ่งแต่ละปัจจัยจะทำการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันจนก่อให้เกิดสมุททานุภาพ ประกอบไปด้วยปัจจัยเหล่านี้

### 1. ปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์

1.1 ภูมิรัฐศาสตร์ (Geographical Position) ประเทศไทยนั้นมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณที่เรียกว่าเส้นทางแพนไทม์ทางทะเล ทำให้มีศักยภาพในการเป็น “ศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำของโลก (Global Logistic Infrastructure)” แต่การพัฒนาเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำของโลกนั้นประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย ซึ่งได้แก่เทคโนโลยีด้านยานพาหนะทางทะเล เป็นต้น หากพิจารณาจากทฤษฎีชายขอบทวีปของสปีกแมนด์จะพบว่าดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่าริมแลนด์ตรงตามทฤษฎี ดังนั้นสถานภาพของประเทศไทยนอกจากจะเป็นรัฐชายฝั่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นท่าเรือน้ำลึกได้แล้ว ดินแดนชายขอบทวีปยังคงมีสถานะในการเป็น “พื้นที่ปิดล้อม” เพื่อสกัดกั้นการเติบโตของประเทศจีนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมหาอำนาจจากซีกโลกตะวันตกกำลังครอบงำประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อใช้ดินแดนชายขอบทวีปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการปิดล้อมไม่ให้ประเทศจีนมีทางออกสู่ทะเล แน่นอันวายุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ล้วนเป็นผลสืบต่อมาจากยุคสงครามเย็นในครั้งอดีต ดังนั้นกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในแง่ของยุทธศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศไปโดยปริยาย

1.2 สภาพภูมิประเทศ (Physical Conformation) ประเทศไทยนั้นมีเนื้อที่ เนื้อที่ประเทศไทย 320.69 ล้านไร่เป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 152.33 ล้านไร่คิดเป็นร้อยละ 47.50 ของพื้นที่ทั้งหมด<sup>3</sup> จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกือบครึ่งหนึ่งของพื้นที่ประเทศไทยถูกใช้เป็นที่เกษตรกรรม ในประเด็นนี้ทำให้สันนิษฐานได้ว่าประเทศไทยยังคงความเป็นรัฐเกษตรกรรมที่มีผลผลิตทางการเกษตรเพียงพอสำหรับการหล่อเลี้ยงประชากรภายในประเทศ ประเด็นนี้ถือว่าเป็นประเด็นที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาสมุททานุภาพของ

<sup>3</sup>ข้อมูลจากยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดินในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ปี 2555-2559  
<https://www.ddd.go.th/Strategy//2555main-summerize-.11pdf>

ประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่ประเทศมีผลผลิตทางการเกษตรอย่างเพียงพอ ย่อมสามารถหล่อเลี้ยงประชากรของตนเองได้แม้ในยามที่เกิดภัยพิบัติหรือภาวะสงคราม ในกรณีของประเทศญี่ปุ่นที่มีพื้นที่ราบสำหรับการทำการเกษตรเพียงเล็กน้อย แต่รัฐบาลของญี่ปุ่นเองก็ยังคงให้ความสำคัญเนื่องจากเล็งเห็นว่าแหล่งอาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่มักจะประสบกับภัยธรรมชาติอยู่เสมอจึงจำเป็นต้องมีผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไว้ใช้ในยามขาดแคลน

นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงได้เปรียบในด้านของการมีชายฝั่งทะเลที่มีความยาวโดยแบ่งทะเลออกเป็น 2 ฝั่ง คือฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยและฝั่งทะเลด้านอันดามัน มีระยะทางตามแนวชายฝั่งรวมกันประมาณ 3,148.23 กิโลเมตร ฝั่งทะเลอ่าวไทยมีความยาวชายฝั่งทั้งสิ้น 2,055.18 กิโลเมตร และทะเลอันดามันรวมความยาวชายฝั่งรวม 1,093.14 กิโลเมตร<sup>4</sup> โดยเฉพาะแนวชายฝั่งด้านอ่าวไทยที่มีลักษณะภูมิประเทศอันเหมาะสมในยามที่เกิดภัยธรรมชาติ เช่นในยามเกิด Tsunami ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยไม่ได้รับผลกระทบเนื่องจากมีเกาะบอร์เนียวของอินโดนีเซียและบางส่วนของประเทศมาเลเซียคอยกำบังคลื่นเอาไว้ แต่การที่ชายฝั่งทะเลถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนโดยแยกขาดจากกัน ทำให้กองเรือสินค้าทางฝั่งอันดามันและในฝั่งอ่าวไทยไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้โดยสะดวก ดังนั้นจึงมีผู้เสนอให้ทำการ “ขุดคลองคอคอดกระ<sup>5</sup>” เพื่อทำการเชื่อมทะเลฝั่งอันดามันและฝั่งอ่าวไทยเข้าไว้ด้วยกัน

**1.3 ขอบเขตของดินแดน (Extent of Territory)** ในส่วนขอบเขตของดินแดน ประเทศไทยมีชายแดนติดต่อกับเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะช่องทางทางธรรมชาติที่เคยใช้เดินทัพในยามสงคราม ดังนั้นการรักษาความมั่นคงของรัฐจึงจำเป็นที่จะต้องแบ่งงบประมาณออกไปรักษาดินแดนทางบกตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ อีกทั้งยังต้องจัดสรรงบประมาณในส่วนที่เหลือให้แก่กองทัพเรือและกองทัพอากาศ โดยเฉพาะกองทัพเรือนั้นยังต้องทำการแบ่งงบประมาณออกเป็นสองส่วนเพื่อคอยหล่อเลี้ยงกองกำลังทางด้านอ่าวไทยและอันดามัน เป็นเหตุให้การพัฒนา “นาวิกานุภาพ” ของรัฐไทยยังคงด้อยกว่าเมื่อเทียบกับรัฐเพื่อนบ้านที่อยู่ในทะเล<sup>6</sup> ในส่วนของรัฐที่เป็นเกาะและถูกล้อมไปด้วยทะเลนั้นกองกำลังหลักของกลุ่มประเทศเหล่านี้จะอยู่ที่กองกำลังทางเรือ รัฐบาลจึงสามารถทุ่มงบประมาณไปในการพัฒนา “นาวิกานุภาพ” ส่งผลให้ประเทศกลุ่มที่อยู่ในทะเลมีกองกำลังทางเรือที่ทันสมัยกว่ารัฐไทยมาก ดังนั้นหากเทียบในด้านของแสนยานุภาพทางทะเลแล้ว รัฐไทยยังคงเป็นรองรัฐเพื่อนบ้านเช่นมาเลเซียอันมีสาเหตุมาจากการมีภูมิรัฐศาสตร์ที่ไม่เหมาะสม

<sup>4</sup>ระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

[https://km.dmcr.go.th/th/c\\_/56s\\_/77d\\_/2766](https://km.dmcr.go.th/th/c_/56s_/77d_/2766)

<sup>5</sup>ข้อมูลในส่วนนี้สามารถสืบค้นได้จาก นรพัชร เสาวทอง,ผศ.)2559 .(การขุดคอคอดกระกับความมั่นคงทางภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ .8ฉบับที่ 1(มกราคม-มิถุนายน).

<sup>6</sup>ดูรายละเอียดใน นรพัชร เสาวทอง,ผศ.(2561).The analysis of Sea powerin Thailand ,the 6th National and international Conference on “Smart Society Development” ,Pathumthani University ,Thailand, page 27.



## 2. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของรัฐ

2.1 จำนวนประชากร (Numbers of Population)ตามทฤษฎีทางภูมิรัฐศาสตร์แล้วจำนวนประชากรในชาตินั้นจะต้องมีขนาดที่พอเหมาะกับดินแดน จึงจะสามารถแสดงศักยภาพของรัฐให้เป็นที่ประจักษ์ได้ ทั้งนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวกับคุณภาพของประชากร ตลอดจนการมีบุคลากรที่โดดเด่นในด้านพาณิชยนาวิ จะเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดการพัฒนาศมูททานุภาพได้มากขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้ประเทศไทยยังคงขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในส่วนองงานวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะทางทะเลและกลศาสตร์ของไหล ทำให้เกิดอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่จากรัฐในซีกโลกตะวันตกมาใช้ในประเทศไทย

2.2 อุปนิสัยของคนในชาติ (National Character)ในชาติตะวันตกนั้นด้วยความโหดร้ายของสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิต ทำให้ประชากรมีนิสัยในการแสวงหาทรัพยากรและต้องการสำรวจดินแดนอื่นๆ เพื่อหาแหล่งอาหารและวัตถุดิบในการผลิต มีศัพท์ทางวิชาการเรียกว่า “อุปนิสัยผจญทะเล” ต่างจากรัฐไทยที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ทำให้ไม่มีอุปนิสัยดังกล่าว บุคลากรด้านพาณิชยนาวิจึงขาดแคลนอยู่เสมอ

2.3 คุณลักษณะของรัฐบาล (Character of the Government)คุณลักษณะของรัฐบาลที่สอดคล้องต่อการพัฒนาศมูททานุภาพนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะแม้ว่ารัฐจะประกอบไปด้วยปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ดีเพียงใดก็ตาม หากรัฐบาลที่เสมือนเป็นตัวแทนของประเทศและมีอำนาจในการกำหนดนโยบายต่างๆ ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญของสมูททานุภาพแล้ว การพัฒนาศมูททานุภาพของรัฐก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนขั้วอำนาจทางการเมืองอยู่บ่อยครั้ง ทำให้การพัฒนาศมูททานุภาพขาดการสานต่อในเชิงของนโยบาย

## 3. นาวิกานุภาพและพาณิชยนาวิ

3.1 กองเรือสินค้า (Merchant Fleet) ในส่วนของพาณิชยนาวินั้นสถานภาพกองเรือพาณิชย์ไทยยังมีขนาดเล็กมากเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดกองเรือพาณิชย์โลก ในการเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์ที่ว่าด้วยสถานะของความเป็นเจ้าของเรือของคนไทยนั้น กองเรือพาณิชย์มีขนาดน้ำหนักรวมทุกสินค้ำรวมราว 4.49 ล้านเดทเวทตันหรือคิดเป็นร้อยละ 0.36 ของขนาดน้ำหนักรวมทุกสินค้ำของกองเรือพาณิชย์โลก (Review of Maritime Transport 2011)<sup>7</sup>ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวหากจะเปรียบเทียบกันเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียนแล้วประเทศสิงคโปร์ถือเป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งขนาดน้ำหนักรวมทุกสินค้ำรวมสูงสุดตามมาด้วยมาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และประเทศไทยตามลำดับ โดยมากกว่าครึ่งในทุกประเทศเป็นเรือที่จดทะเบียนภายในประเทศ<sup>8</sup>ดังนั้นประเทศไทยและกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียน แม้ว่าจะได้เปรียบในด้านของการอยู่ในเส้นทางการค้าทางทะเล แต่ก็ยังขาดปัจจัยหนุนจากรัฐ ทำให้กองเรือสินค้ายังคงมีขนาดเล็ก

<sup>7</sup>สรารุช ลักษณะโต.(2557).การพัฒนากิจการพาณิชยนาวิไทยกองเรือพาณิชย์และนายประจำเรือ :

file:///C:/Users/user/Downloads/28362-Article%20Text-62461-1-10-20150108.pdf

<sup>8</sup>สรารุช ลักษณะโต.อ้างแล้ว

**3.2 กองเรือรบ/กำลังทางเรือ (Fleet/Naval Power) หรือที่เรียกว่า “นาวิกานุภาพ”** นั้นหมายรวมถึงกำลังอากาศยานและนาวิกโยธินนอกจากนี้ยังรวมไปถึงฐานทัพและท่าเรือ (Naval Bases and Harbors) เพื่อใช้เป็นฐานที่มั่นหรือรับส่งกำลังเพื่อหล่อเลี้ยงกองเรือรบตลอดจนใช้เป็นที่พักพิงสำหรับเรือสินค้าทั้งในประเทศแม่และฐานที่มั่นในพื้นทะเล ในกรณีนี้สหรัฐอเมริกาจึงเน้นการสร้างฐานที่มั่นทางทะเลตามจุดยุทธศาสตร์ต่างๆ ของชายขอบทวีป<sup>9</sup> และทำการบูรณาการกองกำลังรบเอาไว้ด้วยกัน เช่นการมีกองเรือขนาดใหญ่ที่มีเรือบรรทุกเครื่องบิน เรือลำเลียงที่บรรจุเหล่าทหารนาวิกโยธินและยานรบต่างๆ เพื่อเตรียมรบทางบก ตลอดจนการมีเครื่องบินรบอยู่ในกองเรือ เท่ากับว่าเป็นการรวมนาวิกานุภาพและเวหานุภาพเอาไว้ด้วยกัน ส่งผลให้กองทัพเรือของสหรัฐอเมริกา กลายเป็นกองทัพที่เข้มแข็งที่สุดในโลกปัจจุบัน ซึ่งในมุมมองนี้ การที่รัฐไทยจะพัฒนาสมุททานุภาพให้มีความเข้มแข็งเช่นรัฐมหาอำนาจนั้น ยังคงต้องใช้ทรัพยากรอย่างมหาศาล ทั้งในแง่ของความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศที่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายไว้ได้และในแง่ของการมีเทคโนโลยีด้านยานพาหนะทางทะเลที่ทันสมัยซึ่งผู้เขียนจะขยายความต่อในหัวข้อก่อสร้างเรือ

**3.3 อู่สร้างเรือ/ซ่อมเรือ (Shipyards/Dockyards)** ในส่วนของอู่เรือและการซ่อมทำตัวเรือนั้น ประเทศไทยยังคงนับว่าเป็นรองประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเป็นอย่างมาก เหตุผลประการแรกเกิดจากการขาดเทคโนโลยีและห้องทดลองที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณทางพลศาสตร์ของไหล ถ้ามองย้อนกลับไปในมิติของประวัติศาสตร์จะพบว่าสหรัฐอเมริกานั้นเคยมีองค์กรที่เรียกว่า “นาคา(NACA)” เป็นสถาบันที่ทดสอบพลศาสตร์ของไหลโดยเฉพาะใบจักรเรือรบที่ต้องการแรงขับเคลื่อนมหาศาล ผลจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของสถาบันดังกล่าวทำให้สหรัฐอเมริกกลายเป็นประเทศที่เด่นล้ำทางพลศาสตร์ของไหลไม่ว่าจะเป็นการไหลของน้ำและการไหลของอากาศ จนในท้ายที่สุดสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปผลิตยานอวกาศได้เป็นผลสำเร็จและเปลี่ยนชื่อจาก NACA กลายเป็นองค์กร NASA ในปัจจุบัน ความก้าวหน้าที่กล่าวทำให้อเมริกาสามารถนำความรู้มาใช้พัฒนายานพาหนะสมรรถนะสูงทางทะเลจนกลายเป็นกองกำลังทางเรือที่แข็งแกร่งประเทศหนึ่งของโลก ในขณะที่เพื่อนบ้านของไทยในภูมิภาคเอเชียหลายประเทศนั้นมีการสร้างสถาบันทดสอบพลศาสตร์ของไหลเช่นกันได้แก่ จีน สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฯลฯ ทำให้ประเทศในกลุ่มนี้สามารถสร้างเทคโนโลยีใหม่ของตนเองได้อยู่เสมอ ประเทศไทยจึงอยู่ในสถานะที่ต้องรอรับเทคโนโลยีจากรัฐมหาอำนาจอย่างเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาเทคโนโลยีของอู่เรือในประเทศไทยที่กระจายตัวอยู่ตามปากแม่น้ำและยังคงใช้เทคโนโลยียุคเก่าที่สืบทอดต่อกันมา ตลอดจนการมีอยู่อย่างจำกัดของบุคลากรที่มีความรู้ในเชิงวิศวกรรมด้านยานพาหนะทางทะเล และมักจะกระจุกตัวอยู่ในเฉพาะส่วนของกองทัพเรือ ยิ่งทำให้การพัฒนาเทคโนโลยียังคงถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ ซึ่งการซ่อมทำตัวเรือนั้นนอกจากจะต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ในส่วนของวิศวกรรมและต้องมีช่างหรือแรงงานที่มี

---

<sup>9</sup>ในประเด็นนี้ผู้เขียนบทความขอขยายรายละเอียดจากคำพูดของมาฮานที่ว่า “บินไม่ได้ไกลในทะเลย่อม” หมายความว่าถึงนกอินทรีซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะมีปีกที่แข็งแรงเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถบินไปได้ไกลนักถ้าไม่มีฐานที่มั่นในทะเลเพื่อทำการหยุดพักและส่งกำลังบำรุง

ทักษะเฉพาะด้าน<sup>10</sup> อีกทั้งยังต้องมีวัสดุที่ถูกผลิตเพื่อใช้ในงานทะเลด้วยเช่น เหล็กกล้าคาร์บอนสูงที่ใช้สำหรับงานทางทะเลซึ่งมีความคงทนต่อการถูกกัดกร่อน<sup>11</sup> การหาศูนย์เพลลาและใบจักร ตลอดจนการคำนวณความต้านทานที่เกิดขึ้นกับตัวเรือและหาจุดเหมาะสมระหว่างความต้านกับกำลังขับเคลื่อน ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิศวกรที่มีความรู้เฉพาะด้านจึงจะทำให้ระบบขับเคลื่อนเกิดเสถียรภาพ

## สรุป

การพัฒนาสมุททานุภาพของไทยนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภูมิรัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง การมีระบบเศรษฐกิจที่สอดคล้อง การมีพาณิชย์นาวีและนาวิกานุภาพที่เข้มแข็ง ตลอดจนการมีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสมุททานุภาพของประเทศไทยในอนาคต การพัฒนาสมุททานุภาพจึงต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปและพัฒนามิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งประเทศไทยนั้นมีความได้เปรียบในด้านของภูมิรัฐศาสตร์โดยเฉพาะการมีที่ตั้งในเขตริมแลนด์หรือดินแดนชายขอบของทวีป และที่ตั้งของรั้งยังอยู่ใกล้เส้นทางการค้าทางทะเล จึงมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำของโลกในอนาคต

## อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทความเรื่อง “การวิเคราะห์สมุททานุภาพของประเทศไทย” นั้นเขียนได้ทำการศึกษาจากตำราและประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าสมุททานุภาพของไทยนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภูมิรัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจที่สอดคล้อง การมีพาณิชย์นาวีและนาวิกานุภาพที่เข้มแข็ง ตลอดจนการมีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนให้สมุททานุภาพของประเทศไทยมีความเข้มแข็ง จากการศึกษาที่พบว่าการพัฒนาสมุททานุภาพของไทยมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวคิดดังนี้คือ

1. ทฤษฎีสมุททานุภาพ หมายถึงกำลังอำนาจทางทะเลหรือที่เรียกว่าสมุททานุภาพ (Sea Power) เป็นส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจแห่งชาติที่แยกออกมาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ทะเลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐประกอบไปด้วยปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ปัจจัยด้านคุณลักษณะของรัฐปัจจัยด้านนาวิกานุภาพและพาณิชย์นาวี ซึ่งแต่ละปัจจัยจะทำการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันจนก่อให้เกิดสมุททานุภาพขึ้น

<sup>10</sup> ความรู้เฉพาะด้านที่ผู้เขียนกล่าวถึงในกรณีนี้คือการเชื่อมโลหะใต้น้ำ หรือช่างไฟฟ้าที่มีความรู้ในระบบไฟ 3 เฟส(ต่างจากงานบักที่ใช้ไฟฟ้า 2 เฟส)หรือช่างที่สามารถทำการเชื่อมเหล็กและอลูมิเนียมให้เชื่อมต่อกันโดยตรวจสอบรอยเชื่อมจากการเอกซเรย์รอยเชื่อมได้

<sup>11</sup> ความแข็งแรงของเหล็กนั้นจะแปรตามปริมาณคาร์บอนที่ผสมอยู่ในเนื้อเหล็ก แต่หากมีการผสมคาร์บอนมากเกินไปจะทำให้เหล็กมีความแข็งแรงสูงและเหล็กที่มีความแข็งแรงสูงจนขาดความยืดหยุ่นจะเกิดการแตกเสียหายได้ง่าย ซึ่งเป็นอันตรายอย่างมากหากเกิดความเสียหายในทะเล ดังนั้นการควบคุมปริมาณคาร์บอนที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเลือกใช้วัสดุประเภทนี้



2. ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (Maritime Interests) ในประเด็นนี้ผู้เขียนบทความแบ่งมุมมองออกเป็น 2 ส่วน โดยในส่วนแรกนั้นเป็นผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรของชาติ ที่อยู่ใต้ท้องทะเลและมหาสมุทร ไม่ว่าจะเป็นแหล่งพลังงาน แหล่งอาหาร ฯลฯ ส่วนที่สองจะนึกถึงประโยชน์จากทำเลที่ตั้งและลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ เช่นการมีที่ตั้งอยู่ในเส้นทางการค้าทางทะเลที่สำคัญหรืออยู่ในเขตเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุนในภูมิภาค ทั้งสองส่วนนี้จะช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติต่อไปในอนาคต

### ข้อเสนอแนะ

#### ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรมีนโยบายในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของสมุทธานุภาพในประเทศไทย
2. รัฐบาลควรมีนโยบายในการสนับสนุนปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสมุทธานุภาพของประเทศไทยในด้านต่างๆ

#### ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการนำผลงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมุทธานุภาพมาเผยแพร่
2. ควรมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมุทธานุภาพของประเทศไทย

### บรรณานุกรม

นรพัชร เสาชงทอง,ผศ .(2559).การขุดคอคอดกระกับความมั่นคงทางภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชีย

**ตะวันออกเฉียงใต้** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่.8 ฉบับที่ 1(มกราคม-มิถุนายน.)

นรพัชร เสาชงทอง,ผศ .(2561).The analysis of Sea powerin Thailand ,the 6th National and international Conference on “Smart Society Development” ,Pathumthani University ,Thailand, page 27.

ระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานข้อมูลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

[https://km.dmcr.go.th/th/c\\_/56s\\_/77d\\_2766](https://km.dmcr.go.th/th/c_/56s_/77d_2766)

สรารวุธ ลักษณะโต.(2557).การพัฒนากิจการพาณิชย์นาวีไทย: กองเรือพาณิชย์และนายประจำเรือ

file:///C:/Users/user/Downloads/28362-Article%20Text-62461-1-10-20150108.pdf(16/01/2564)

สามารถ จำปรัตน์.(2556).ตอนจบองค์ประกอบสมุทธานุภาพ,นาวิกศาสตร์,ปีที่96 เล่มที่12.

ยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดินในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่11 ปี2555-

2559<https://www.ddd.go.th/Strategy//2555main-summerize-.11pdf>.

สามารถ จำปรัตน์.(2556).สมุทธานุภาพ,นาวิกศาสตร์, ปีที่96 เล่มที่ 11 หน้าที่12